NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2022/1965,

17. oktoober 2022,

millega toetatakse väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlevat ÜRO tegevuskava

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 20. juulil 2001 võtsid väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide vastu võitlemist käsitlenud ÜRO konverentsile kokku tulnud riigid vastu väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO tegevuskava (edaspidi „ÜRO tegevuskava"). 8. detsembril 2005 võttis ÜRO Peaassamblee vastu riikidel ebaseaduslike väike- ja kergrelvade õigeaegset ja usaldusväärset tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi (edaspidi „päritolu kindlakstegemist käsitlev rahvusvaheline vahend"). Mõlemas nimetatud rahvusvahelises dokumendis märgitakse, et riigid teevad vajaduse korral koostööd ÜROga, et toetada nende tulemuslikku rakendamist.

(2) Nõukogu võttis 12. juulil 2002 vastu ühismeetme 2002/589/ÜVJP, ([1]) mis käsitleb väike- ja kergrelvade destabiliseeriva hankimise ja leviku vastast võitlust.

(3) Euroopa Ülemkogu võttis 16. detsembril 2005 vastu väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastase võitluse ELi strateegia. Kõnealuses strateegias märgitakse, et ÜRO tegevuskava toetamine on esmatähis tegevus rahvusvahelisel tasandil, ning kutsutakse üles võtma vastu väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona päritolu kindlakstegemist ja märgistamist käsitlev õiguslikult siduv rahvusvaheline vahend.

(4) Pärast päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi vastuvõtmist toetas liit selle täielikku rakendamist nõukogu ühismeetme 2008/113/ÜVJP ([2]) vastuvõtmise ja rakendamisega. Nõukogu andis ühismeetme rakendamisele positiivse hinnangu.

(5) Nõukogu võttis 18. juulil 2011 vastu otsuse 2011/428/ÜVJP, ([3]) millega toetati 2012. aastal peetud teist ÜRO konverentsi ÜRO tegevuskava rakendamisel tehtud edusammude läbivaatamiseks.

(6) Kestliku arengu tegevuskavas 2030, mis algatati 25.–27. septembril 2015, kinnitatakse, et võitlus väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse vastu on vajalik paljude kestliku arengu eesmärkide, sealhulgas rahu, õigluse ja tugevate institutsioonide, vaesuse vähendamise, majanduskasvu, tervishoiu, soolise võrdõiguslikkuse ning turvaliste linnadega seotud eesmärkide saavutamiseks. Seega on kõik riigid võtnud kestliku arengu eesmärgi nr 16.4 raames endale kohustuse oluliselt vähendada ebaseaduslikke raha- ja relvavooge.

([1]) Nõukogu 12. juuli 2002. aasta ühismeede 2002/589/ÜVJP, mis käsitleb Euroopa Liidu osalemist väike- ja kergrelvade destabiliseeriva hankimise ja leviku vastases võitluses ja millega tunnistatakse kehtetuks ühismeede 1999/34/ÜVJP (EÜT L 191, 19.7.2002, lk 1).

([2]) Nõukogu 12. veebruari 2008. aasta ühismeede 2008/113/ÜVJP riikidel ebaseaduslike väike- ja kergrelvade õigeaegset ja usaldusväärset tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi toetamiseks ELi strateegia (väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastaseks võitluseks) raames (ELT L 40, 14.2.2008, lk 16).

([3]) Nõukogu 18. juuli 2011. aasta otsus 2011/428/ÜVJP, millega toetatakse ÜRO desarmeerimisbüroo tegevusi, mille eesmärk on rakendada väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlevat ÜRO tegevuskava (ELT L 188, 19.7.2011, lk 37).

(7) Nõukogu võttis 3. aprillil 2017 vastu otsuse 2017/633/ÜVJP, ([4]) millega toetati 2018. aastal peetud kolmandat ÜRO konverentsi ÜRO tegevuskava rakendamisel tehtud edusammude läbivaatamiseks. 30. juunil 2018 võeti kolmandal läbivaatamiskonverentsil vastu lõppdokument, milles riigid uuendasid oma kohustust ennetada ja tõkestada väike- ja kergrelvade kõrvalesuunamist. Riigid kinnitasid oma valmisolekut teha rahvusvahelist koostööd ja tugevdada piirkondlikku koostööd parema koordineerimise, konsulteerimise, teabevahetuse ja operatiivkoostöö kaudu, kaasates asjaomased piirkondlikud ja allpiirkondlikud organisatsioonid ning samuti õiguskaitse-, piirikontrolli- ning ekspordi- ja impordilitsentse väljastavad asutused.

(8) ÜRO peasekretär kutsus 24. mail 2018 esitatud desarmeerimiskavas „Securing our Common Future" („Meie ühise tuleviku kindlustamine") üles tegelema tavarelvade liigse hankimise ja ebaseadusliku kaubanduse probleemiga ning toetama riigi tasandil võetud lähenemisviise väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona suhtes, mida peetakse peamiseks relvavägivalla ja -konfliktide võimaldajaks.

(9) Nõukogu võttis 19. novembril 2018 vastu ebaseaduslike tulirelvade, väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastase võitluse ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine" (edaspidi „ELi väike- ja kergrelvade strateegia"), milles on esitatud suunised seoses liidu tegevusega väike- ja kergrelvade valdkonnas. ELi väike- ja kergrelvade strateegias nähakse ÜRO tegevuskava kui ebaseaduslikest väike- ja kergrelvadest tuleneva ohu vastu võitlemise ülemaailmset raamistikku ning toetatakse selle täielikku ja tulemuslikku rakendamist riiklikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil.

(10) 17. detsembril 2018 võttis nõukogu vastu otsuse 2018/2011/ÜVJP ([5]). ELi väike- ja kergrelvade strateegias märgitakse, et liit võtab relvavägivalla vastu võitlemisega ning üldiselt väike- ja kergrelvade kontrolliga seotud uute projektide väljatöötamisel ning selles vallas heade tavade jagamisel süstemaatiliselt arvesse soolisi aspekte.

(11) 2022. aastal peetud riikide kaheksanda iga kahe aasta järel toimuva kohtumise, mille teemaks oli ÜRO tegevuskava rakendamine, lõpparuandes märgitakse järgmist:

— tegevuskava ja päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi täielik ja tulemuslik rakendamine on äärmiselt oluline, et edendada püsiva rahu, julgeoleku, sotsiaal-majandusliku arengu, inimõiguste kasutamise ja inimelu kaitse alaseid meetmeid, nagu on märgitud ka ÜRO peasekretäri desarmeerimiskava väike- ja kergrelvi käsitlevates asjakohastes sätetes;

— on vaja, et naised osaleksid täielikult, võrdselt, sisuliselt ja tulemuslikult kõikide tegevuskava ja päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendiga seotud otsuste tegemises ja rakendamisprotsessides, ning julgustatakse võtma nende rakendamise meetmetes arvesse soo aspekti, et käsitleda väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse erinevat mõju naistele, meestele, tütarlastele ja poistele;

— kodanikuühiskonnal on roll tegevuskava täielikuks ja tulemuslikuks rakendamiseks riikide võetavate meetmete toetamisel ning tunnustatakse positiivset panust, mille võivad sellega seoses anda noored;

— vaja on tugevamat, tulemuslikku ja jätkusuutlikku rahvusvahelist koostööd ja abi;

— väike- ja kergrelvade tootmise, tehnoloogia ja projekteerimise hiljutised arengusuunad, eelkõige mis puudutab polümeer- ja moodulrelvi ning 3D-printimise abil toodetud tulirelvi, mõjutavad tegevuskava ja päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi täielikku ja tulemuslikku rakendamist ning kõik riigid peaksid nendega tegelema, võttes arvesse võimalusi, väljakutseid, tööstuse rolli ning vajadust rahalise ja tehnilise toetuse järele, riikidevahelisi tehnoloogilisi erinevusi ja rahvusvahelise koostöö edendamise vajadust;

— tähtis on teha tulemuslikult kindlaks väike- ja kergrelvade päritolu, et võidelda väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse vastu konflikti- ja konfliktijärgses olukorras;

([4]) Nõukogu 3. aprilli 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/633, millega toetatakse väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlevat ÜRO tegevuskava (ELT L 90, 4.4.2017, lk 12).

([5]) Nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2011, millega toetatakse soolise aspekti arvesse võtmise poliitikaid, programme ja meetmeid võitluses väikerelvade salakaubaveo ja väärkasutamisega, kooskõlas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskavaga (ELT L 322, 18.12.2018, lk 38).

— tähtis on töötada välja või kehtestada väike- ja kergrelvade märgistamist, registreerimist ja päritolu kindlakstegemist reguleerivad ranged riiklikud õigusraamistikud kooskõlas päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendiga, et ennetada ja tõkestada väike- ja kergrelvade kõrvalesuunamist ja ebaseaduslikku rahvusvahelist üleandmist vastava loata saajatele;

— vaja on täita päritolu kindlakstegemist käsitlevas rahvusvahelises vahendis sisalduvaid märgistamise, registri pidamise ja päritolu kindlakstegemise kohustusi, olenemata väike- ja kergrelvade tootmisel kasutatud materjalidest või meetoditest;

— ÜRO Peaassamblee resolutsiooni 76/233 alusel moodustatakse tähtajatu töörühm, et töötada välja poliitiliste kohustuste kogum kui uus ülemaailmne raamistik, milles käsitletakse olemasolevaid lünki laskemoona haldamises kogu olelusringi kestel;

— väike- ja kergrelvade kogu olelusringi eri etappides osalejatel on vastavad rollid, sealhulgas see, et tähtis on teha vajaduse korral koostööd tööstuse ja erasektoriga, ennetamaks tulemuslikult väike- ja kergrelvade ebaseaduslikku tootmist ja nendega kauplemist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Pidades silmas ELi väike- ja kergrelvade strateegia rakendamist, on käesoleva otsuse eesmärk toetada ÜRO tegevuskava ja päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi täielikku ja tulemuslikku rakendamist, tõhustada rahvusvahelist, piirkondlikku ja riiklikku julgeolekut, aidata kaasa inimeste julgeoleku tagamisele ning edendada väike- ja kergrelvade kontrolli kaudu kestlikku arengut.

2. Vastavalt lõikele 1 on käesoleva otsuse eesmärgid järgmised:

a) toetada tulevikku suunatud ülemaailmseid poliitilisi arenguid seoses 2024. aastal peetava neljanda ÜRO konverentsiga ÜRO tegevuskava rakendamisel tehtud edusammude läbivaatamiseks;

b) tugevdada tegevuskava ja päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi tulemuslikku riiklikku ja piirkondlikku rakendamist;

c) toetada soo aspekti arvestavaid väike- ja kergrelvade kontrolli poliitikameetmeid ja programme.

3. Projekti üksikasjalik kirjeldus on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).

2. Artiklis 1 osutatud projekti tehnilise rakendamisega tegeleb ÜRO desarmeerimisküsimuste büroo (UNODA).

3. UNODA täidab oma ülesandeid kõrge esindaja vastutusel. Selleks lepib kõrge esindaja UNODAga kokku vajaliku töökorra.

Artikkel 3

1. Liidu rahastatava projekti rakendamise lähtesumma on 4 524 465,05 EUR.

2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud lähtesummast, hallatakse vastavalt liidu üldeelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja reeglitele.

3. Lõikes 1 osutatud kulutuste nõuetekohase haldamise järele valvab komisjon. Sel eesmärgil sõlmib komisjon UNODAga asjakohase rahastamislepingu. Rahastamislepingus sätestatakse, et UNODA peab tagama liidu rahalise abi nähtavuse vastavalt selle suurusele.

4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud rahastamislepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Komisjon teavitab nõukogu kõigist selle protsessi käigus esilekerkivatest probleemidest ning rahastamislepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja annab nõukogule käesoleva otsuse rakendamise kohta aru, lähtudes UNODA koostatud korrapärastest kirjeldavatest aruannetest. Nimetatud aruannete põhjal teeb nõukogu hindamise.

2. Komisjon annab aru artiklis 1 osutatud projekti finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

2. Käesolev otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud rahastamislepingu sõlmimise kuupäevast. Otsus kaotab kehtivuse kuue kuu möödumisel selle jõustumisest, kui selle aja jooksul ei ole rahastamislepingut sõlmitud.

Luxembourg, 17. oktoober 2022

Nõukogu nimel
eesistuja
J. BORRELL FONTELLES

ISA

PROJEKTIDOKUMENT, MILLEGA TOETATAKSE VÄIKE- JA KERGRELVADE EBASEADUSLIKU KAUBANDUSE KÕIGI ASPEKTIDE ENNETAMIST, TÕKESTAMIST JA LIKVIDEERIMIST KÄSITLEVAT ÜRO TEGEVUSKAVA

1. **Taust**

Väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO tegevuskava (edaspidi „tegevuskava“) vastuvõtmine 2001. aastal oli pöördepunkt rahvusvahelistes jõupingutustes võitluseks väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse vastu. Sellest ajast alates on tehtud olulisi edusamme kõnealuse tegevuskava ning 2005. aasta rahvusvahelise vahendi, mis võimaldab riikidel ebaseaduslike väike- ja kergrelvade õigeaegset ja usaldusväärset tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist (edaspidi „rahvusvaheline vahend“), rakendamisel. Siiski on mõlema vahendi täieliku ja tõhusa rakendamise ees endiselt probleeme ja takistusi.

Väikerelvade leviku tõhus kontroll ei aita mitte üksnes tugevdada riikide ja inimeste julgeolekut, vaid edendab ka kestlikku arengut, nagu riigid on tunnistanud kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030, mis kujutab endast ülemaailmse poliitikakujundamise ja kavandamise raamistikku. Ebaseaduslikel relvavoogudel on keskne roll relvakonfliktide, laialt levinud vägivalla ning kuritegevuse ja terrorismi algatamisel, süvendamisel ja säilitamisel. Need relvavood mõjutavad negatiivselt humanitaar- ja rahuoperatsioonide personali tööd ning raskendavad rahulepingute sõlmimist, seda eelkõige konfliktiolukorras.

Tegevuskava ja rahvusvaheline vahend pakuvad väikerelvade probleemi lahendamiseks jätkuvalt üldist raamistikku, milles kõik ÜRO liikmesriigid on kokku leppinud, kohustudes parandama riiklikke väikerelvi käsitlevaid õigusakte ja poliitikameetmeid, impordi- ja ekspordikontrolli, varude haldamist, märgistamist ja päritolu kindlakstegemist ning osalema kootöös ja abi andmises. Siiski on viimastel aastakümnetel esile kerkinud uued väike- ja kergrelvade kontrolliga seotud probleemid, sealhulgas väike- ja kergrelvade tootmise, tehnoloogia ja projekteerimise valdkonna arengusuunad, mis võivad kahjustada mõnede tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi sätete tõhusust.

Kaheksas iga kahe aasta järel toimuv riikide kohtumine (BMS8), mis toimus 2022. aasta juunis, ja neljas läbivaatamiskonverents (RevCon4), mis on kavandatud 2024. aastaks, annavad riikidele võimaluse teha kokkuvõte allesjäänud puudustest, käsitleda uusi probleeme ning võtta strateegilisi ja operatiivseid parandusmeetmeid, võimaldades riikidel tugevdada ülemaailmset poliitilist tegevuskava ning suurendada tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi tõhusust.

Kohustustest tegudeni

Vaatamata ülemaailmsel poliitilisel tasandil tehtud kiiduväärt edusammudele on ülemaailmsete kohustuste täitmiseks ja riikide vahel kokku lepitud piirkondlike vahendite rakendamiseks endiselt vaja võtta jõulisi riiklikke ja piirkondlikke meetmeid. Kuna maailmas on ringluses hinnanguliselt miljard tulirelva, ([1]) on väike- ja kergrelvade kontroll endiselt kiireloomuline ja pakiline ülesanne.

Rahvusvahelise abi taotluste ([2]) arv on endiselt suur. Väike- ja kergrelvade nõudluse rahuldamiseks ning nende kontrolli ja reguleerimise tugevdamiseks on vaja tõhustatud, kestlikke ja prognoositavaid abimehhanisme. Selleks et paljud riigid saaksid täielikult täita väikerelvade kontrolliga seotud poliitilisi kohustusi, sealhulgas neid, mis on võetud kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 raames, on vajalik rahvusvaheline abi.

Paljudes riikides puuduvad endiselt riiklikud koordineerimismehhanismid ja paljudes riikides, kus need on olemas, on need nõrgavõitu. Need mehhanismid on hädavajalikud riiklike poliitikameetmete ja programmide ühtlustamiseks ning väikerelvadega seotud probleemide lahendamiseks mõeldud terviklike riiklike poliitikameetmete, strateegiate ja programmide väljatöötamiseks, rakendamiseks, hindamiseks ja järelevalveks. Väike- ja kergrelvi käsitlevate riiklike

([1]) https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings
([2]) https://smallarms.un-arm.org/international-assistance

tegevuskavade arv on endiselt väike ning seal, kus need on olemas, ei ole neile eraldatud piisavalt rahalisi vahendeid ega integreeritud neid laiematesse riiklikesse arengu- ja julgeolekuraamistikesse. Paljudes riikides on andmete kogumine jätkuvalt suur probleem, mis kahjustab relvade päritolu kindlakstegemist ja rakendamispüüdluste kvantitatiivset seiret. Kui andmed on kättesaadavad, on riiklike andmete ühtlustamine ja liigitamine endiselt keeruline. Kuigi märgistamisel on tehtud suhteliselt suuri edusamme, saadakse varude haldamise, registreerimise, üleandmise kontrolli ja päritolu kindlakstegemisega seoses jätkuvalt palju abitaotlusi ([3]). Kuna päritolu kindlakstegemine on osa kestliku arengu eesmärkide raamistikust, kahjustab selle raamistikuga seotud madal edukuse määr eriti kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 eesmärkide saavutamist ([4]).

Pärast 2016. aastal peetud kuuendat iga kahe aasta järel toimuvat riikide kohtumist on väikerelvade kontrolli ja soolise võrdõiguslikkuse vaheliste seoste tugevdamisel saavutatud ülemaailmselt märkimisväärset edu. Väikerelvade küsimuse ainulaadne, sügavalt ühiskondlik olemus nõuab soolise perspektiivi ulatuslikku arvessevõtmist kõikides väikerelvade leviku kontrolli mõõdetes. Märkimisväärseid edusamme soolist aspekti puudutavate sätete rakendamisel on märgata liikmesriikide poolt UNODA-le esitatud aruannetes, mis näitavad, et aastatel 2018–2022 suurenes hüppeliselt 40 %-lt 63 %-le nende riikide arv, kes võtavad nüüd väikerelvade kontrolli puhul arvesse soolisi kaalutlusi ([5]).

Nendes jõupingutustes on etendanud olulist rolli ELi nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2011, millega toetatakse soolise aspekti arvesse võtmise poliitikaid, programme ja meetmeid võitluses väikerelvade salakaubaveo ja väärkasutamisega, kooskõlas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskavaga, millega rakendati tegevust Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas. Selliste jõupingutuste põhjalikkus ja geograafiline rakendamine on siiski väga erinev ning teadaolevalt kogub ainult 24 % riikidest väikerelvadega seotud soo ja vanuse alusel ([6]). Ilma täpse, üksikasjaliku ja tõenditel põhineva teabeta, mis käsitleks erinevaid väikerelvadega seotud riske naiste, meeste, tütarlaste ja poiste jaoks ning nende konkreetseid julgeolekuvajadusi, jäävad väikerelvade kontrolliga seotud sekkumised tõenäoliselt soopimedateks, mis takistab tõhusat poliitilist ja programmilist arengut ning kestliku arengu eesmärgi nr 5 saavutamist. Edasised edusammud selles valdkonnas toovad kasu ka naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava rakendamisele, sest nimetatud tegevuskava uus järelevalveraamistik sisaldab näitajat „Riikide arv, kus võetakse väike- ja kergrelvade tegevuskava rakendamisel arvesse soolisi kaalutlusi“, mida käesoleva projektiga toetatakse.

Maailmas väga erineval viisil avalduv väikerelvade küsimus ning riikide tasandil ebaseaduslike väike- ja kergrelvade ringlusega seoses ilmnevad probleemid kajastavad asjaolude ja kontekstide ainulaadseid kombinatsioone. Seega saavad rakendamisel tehtavad edusammud üksnes piiratud ulatuses tuleneda ülemaailmselt kooskõlastatud ja koordineeritud edusammudest ning peavad põhinema pigem riikliku ja piirkondliku tasandi isevastutusel ja prioriteetidel. Seetõttu leppisid riigid tegevuskava käsitlenud seitsmendal iga kahe aasta järel toimuval riikide kohtumisel kokku, et nad kaaluvad vabatahtlike riiklike ja piirkondlike eesmärkide seadmist kooskõlas tegevuskavaga, võttes arvesse riikide ja piirkondade erinevat konteksti, et tugevdada riikliku ja piirkondliku tasandi isevastutust ning rakendamisega seotud edusammude mõõdetavust ([7]). Sellised eesmärgid peaksid olema seotud väike- ja kergrelvi käsitlevates riiklikes tegevuskavades või strateegiates, sealhulgas piirkondlikes tegevuskavades ette nähtud meetmetega, need peaksid olema mõõdetavad ja kooskõlas tegevuskava ja rahvusvahelise vahendiga ning kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 kokku lepitud eesmärkidega. Lisaks tuleb väike- ja kergrelvade kontrolli valdkonnas tehtavad riiklikud jõupingutused ühtlustada muude julgeolekut, soolist võrdõiguslikkust ja arengut käsitlevate riiklike raamistikega, kui need on olemas.

Riigid ootavad ÜRO sekretariaadilt suuniseid ja abi selle uue eesmärgipõhise lähenemisviisi rakendamiseks, mis lõppkokkuvõttes annab ainulaadse võimaluse paremini kohandatud rahvusvahelise abi taotluste esitamiseks ja vahendite eraldamiseks ([8]). Hiljutised suundumused piirkondlike tegevuskavade ja programmide väljatöötamisel on suurepärane näide sellest, kuidas eesmärkide seadmine saab edendada rakendamist, tagades samal ajal, et nende jõupingutuste toetamiseks antakse koordineeritud abi.

([3]) UNODA ettekanne seitsmendal iga kahe aasta järel toimuval riikide kohtumisel „Programme of Action on SALW. International Tracing Instrument. Trends, Challenges and Opportunities. Data from 2020 National Reports“ („Väike- ja kergrelvi käsitlev tegevuskava. Tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldav rahvusvaheline vahend. Suundumused, probleemid ja võimalused. 2020. aasta riiklike aruannete andmed“), https://documents.unoda.org/wp-content/uploads/2021/07/BMS7-UNODA-Trends-challenges-opportunities.pdf

([4]) Kestliku arengu eesmärgi näitaja 16.4.2 on järgmine: „Selliste konfiskeeritud, leitud või loovutatud relvade osakaal, mille ebaseadusliku päritolu või konteksti on kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktidega kindlaks teinud pädev asutus“.

([5]) UNODA ettekanne seitsmendal iga kahe aasta järel toimuval riikide kohtumisel „Programme of Action on SALW. International Tracing Instrument. Trends, Challenges and Opportunities. Data from 2020 National Reports” („Väike- ja kergrelvi käsitlev tegevuskava. Tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldav rahvusvaheline vahend. Suundumused, probleemid ja võimalused. 2020. aasta riiklike aruannete andmed“).

([6]) https://smallarms.un-arm.org/statistics

([7]) https://undocs.org/A/CONF.192/BMS/2021/1, punkt 50. Vt samuti punktid 51, 52, 57 ja 58.

([8]) https://www.undocs.org/A/74/187

Tuginemine varasematele projektidele ja edule, et sillutada teed tulevikku

Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on viimastel aastatel andnud ÜRO desarmeerimisküsimuste büroole (UNODA) ja selle piirkondlikele keskustele tegevuskava toetuseks suure rahalise panuse, toetades tegevuskava raames toimuvate läbivaatamiskonverentside ettevalmistamist ([9]); rahastades selliseid tegevusaspekte nagu varude tõhusam haldamine Aafrikas ([10]); ning viimati toetades sooaspekti arvesse võtmise poliitikaid, programme ja meetmeid võitluses väikerelvade salakaubaveo ja väärkasutamisega, kooskõlas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskavaga ([11]).

Nende projektide käegakatsutavate tulemuste hulka kuulus kolmandal läbivaatamiskonverentsil ([12]) tulevikku suunatud lõppdokumendi suhtes kokkuleppele jõudmine, mille tegid võimalikuks ekspertide arutelud, piirkondlikud konsultatsioonid ja sponsorlusprogramm, millega tagati riikide ja kodanikuühiskonna esindajate ulatuslikum ja võrdsem osalemine nimetatud konverentsil. Aafrikas suurendati operatiiv- ja tehnilist suutlikkust, mis konkreetselt tugevdas füüsilist julgeolekut ja varude haldamist Burkina Fasos, Tšaadis, Malis, Mauritaanias, Nigeris ja Nigeerias. Käimasoleva soolist aspekti ja väikerelvade kontrolli käsitleva projekti raames suurendati kogu maailmas riikide suutlikkust toetada sooteadlikku väikerelvade kontrolli, koolitati piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonide esindajaid selles küsimuses ning suurendati märkimisväärselt koostoimet väikerelvade kontrolli alaste jõupingutuste ning naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskava rakendamise vahel.

Käesolev projektiettepanek tugineb kõnealustele varasematele projektidele ja nende edule, võttes samal ajal kasutusele uue, kolmeosalise lähenemisviisi, et edendada tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi tõhusat rakendamist.

Uus projekt võimaldab UNODAl ja selle piirkondlikel keskustel tagada ülemaailmse poliitikakujundamise ning riikliku ja piirkondliku rakendamise kooskõlastamine ning piirkondadevahelise õppimise jätkumine.

2. Projekti eesmärgid, tegevused ja tulemused

Projekti peamine eesmärk on suurendada rahvusvahelist, piirkondlikku ja riiklikku julgeolekut, aidata tagada inimeste julgeolekut ning edendada kestlikku arengut väike- ja kergrelvade kontrolli abil.

See saavutatakse valdkondadevahelise lähenemisviisi abil, toetades tööd 1) tulevikku suunatud ülemaailmsete poliitiliste arengutega neljanda läbivaatamiskonverentsi raames; 2) tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi tõhusa rakendamise valdkonnas riiklikul ja piirkondlikul tasandil ning pöörates erilist tähelepanu 3) sooteadlikule väikerelvade kontrolli poliitikameetmetele ja programmidele.

Samal ajal toetavad need kolm sammast tegevuskava ja rahvusvahelist vahendit kui universaalseid ja üldisi väikerelvade kontrolli raamistikke ning tagavad nende jätkuva asjakohasuse ja tõhususe.

Kõiki kolme sammast hõlmavad tulemused:

— Suurendatakse koostööd piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonidega, mis võimaldab poliitika ja rakendamispüüdluste ühtlustatumat käsitlusviisi allpiirkondlikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil.

— Kõigil tasanditel tugevdatakse kodanikuühiskonna, eelkõige naisorganisatsioonide ja noorte kaasatust.

3. Projektide sambastrateegiate kirjeldus

3.1 Ülemaailmsete poliitikameetmete ja kohustuste edendamine 2024. aastal toimuva väikerelvade tegevuskava käsitleva neljanda ÜRO läbivaatamiskonverentsi (RevCon4) raames.

3.1.1 Tulemused

— Tegevuskava / rahvusvahelise vahendi asjakohasus ja tõhusus on tagatud ning seda suurendatakse.

— Tegevuskava käsitlev neljas läbivaatamiskonverents on hästi toetatud ja hõlmab paljusid sidusrühmi.

— Tugevdatud on tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi kohast riiklikku aruandlust, sealhulgas andmekogumisraamistikuna kestliku arengu alaeesmärgi 16.4 ([13]) ja näitaja 16.4.2 ([14]) jaoks.

([9]) ELi nõukogu 18. juuli 2011. aasta otsus 2011/428/ÜVJP ja ELi nõukogu 3. aprilli 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/633.
([10]) ELi nõukogu 15. detsembri 2014. aasta otsus 2014/912/ÜVJP.
([11]) ELi nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2011.
([12]) https://meetings.unoda.org/section/poa-revcon3-2018_documents
([13]) Kestliku arengu alaeesmärk 16.4: „Vähendada 2030. aastaks märkimisväärselt ebaseaduslikke raha- ja relvavoogusid, tugevdada varastatud varade tagasisaamist ja tagastamist ning võidelda organiseeritud kuritegevuse kõigi vormide vastu“.
([14]) Kestliku arengu alaeesmärgi näitaja 16.4.2: „Selliste konfiskeeritud, leitud või loovutatud relvade osakaal, mille ebaseadusliku päritolu või konteksti on kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktidega kindlaks teinud pädev asutus“.

3.1.2 **Tegevused**

Virtuaalsed ekspertide ümarlauaarutelud, et töötada neljanda läbivaatamiskonverentsi toetuseks välja väike- ja kergrelvade kontrolliga seotud tegevuspõhised soovitused.

Virtuaalsel ekspertide ümarlaual arutatakse ja käsitletakse erinevaid teemasid, et tagada tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi asjakohasus ja tõhusus. Ümarlaudade teemad määratakse kindlaks BMS8 tulemuste põhjal (need valitakse BMS8 tulemusi kajastava dokumendi prioriteetsetest valdkondadest edasiseks tegevuseks ja kaalumiseks neljanda läbivaatamiskonverentsi raames). Neljanda läbivaatamiskonverentsi ametisse nimetatud eesistuja kutsutakse kõigile ekspertide ümarlaudadele. See tegevus viiakse ellu koostöös UNIDIRiga. Kõik ekspertide ümarlauakohtumised toimuvad virtuaalselt. Iga ümarlaua peamised tulemused ja soovitused esitatakse ja neid arutatakse kõigil piirkondlikel kohtumistel.

Neljanda läbivaatamiskonverentsi sisulised ja kaasavad ettevalmistused

Piirkondlikud kohtumised on osalevatele riikidele ja vastavatele piirkondlikele organisatsioonidele foorumiks, kus tehakse kindlaks piirkonnaspetsiifilised väike- ja kergrelvadega seotud probleemid ning arutatakse neljanda läbivaatamiskonverentsi piirkondlikke prioriteete. Neljanda läbivaatamiskonverentsi ametisse nimetatud eesistuja kutsutakse kõigile piirkondlikele kohtumistele.

Muud piirkonnad ja piirkondlikud organisatsioonid nagu Euroopa Liit, Araabia Riikide Liiga, Vaikse ookeani piirkond ja OSCE, korraldavad tavaliselt neljanda läbivaatamiskonverentsi ettevalmistava kohtumise. Neid piirkondi ei ole vaja projekti kaasata. Taotluse korral võib UNODA kõigil neil piirkondlikel kohtumistel osaleda või olla neisse kaasatud, et tutvustada ekspertide ümarlauaarutelude tulemusi. UNODA ja selle piirkondlikud keskused rakendavad seda tegevust 2023. aasta lõpus / 2024. aasta alguses UNIDIRi sisulisel toetusel. Kõik tegevused toimuvad füüsilise kohalviibimisega.

Kavandatud on järgmised viis piirkondlikku kohtumist:

Allpiirkonna riigid	Piirkondlikud organisatsioonid	Piirkondlik keskus	Toimumiskoht
Lääne- ja Kesk-Aafrika	AL, ECCAS, ECOWAS, RECSA, UEMOA, G5 Sahel	UNREC	Lomé, Togo
Ida- ja Lõuna-Aafrika	AL, EAC, SADC, IGAD, RECSA, SARCOM	UNREC	Lomé, Togo
Kariibi piirkond	CARICOM	UNLIREC	Virtuaalne kohtumine
Ladina-Ameerika	MERCOSUR, ARO, SICA	UNLIREC	Virtuaalne kohtumine
ASEAN ja Lõuna-Aasia riigid	ASEAN, SAARC	UNRCPD	Bangkok, Tai

Arengumaade või enim mõjutatud riikide osalejatele mõeldud toetusprogramm neljandal läbivaatamiskonverentsil osalemiseks

Rahaliste vahendite puudumise tõttu on paljudel arengumaadel raske saata oma väikerelvade küsimustega tegelevaid pealinna võtmetähtsusega ametnikke tegevuskava läbivaatamiskonverentsile. Valitud enim mõjutatud riikidele mõeldud toetusprogramm võimaldaks neil osaleda, rikastades seeläbi neljanda läbivaatamiskonverentsi arutelusid. Samuti annab see suurepärase võimaluse võrgustike loomiseks ning võib luua sünergiaid kõrvalürituste ja muude tegevustega neljanda läbivaatamiskonverentsi raames.

Osalejad kiidab heaks Euroopa välisteenistus, lähtudes UNODA (sealhulgas selle piirkondlike keskuste) soovitustest. Põhimõtteliselt tuleks riigi ametiasutuste valitud ametnikud määrata tegevuskava riigi kontaktasutuseks. Muud valikukriteeriumid on soolised kaalutlused, riikliku aruande õigeaegne esitamine, aktiivne osalemine piirkondlikel koosolekutel ja/või ümarlauaaruteludel.

Meetmed kodanikuühiskonna osaluse suurendamiseks väikerelvade kontrollis

Tegevus hõlmab teadusuuringuid ja kaasamist, meediakampaaniaid, toetusprogramme ja seminare. Tegevusi viib ellu rahvusvaheline väikerelvade tegevusvõrgustik koostöös UNODA ja selle piirkondlike keskustega, et toetada kodanikuühiskonna kaasamist neljanda läbivaatamiskonverentsi raames.

3.1.3 **Tulemused**

— **2023. aastal korraldati neli virtuaalset ekspertide ümarlauda**

Ümarlaudadel esitati konkreetsed soovitused, mille lisamist 2024. aasta neljanda läbivaatamiskonverentsi tulemusi kajastavasse dokumenti võiksid riigid kaaluda. Ümarlauaarutelude peamised järeldused ja soovitused koondati ühte lühidokumenti ja avaldati enne neljanda läbivaatamiskonverentsi toimumist. Dokument tehti kättesaadavaks inglise keeles ning tõlgiti araabia, prantsuse ja hispaania keelde.

— **Korraldati viis (5) kahepäevast piirkondlikku kohtumist, et toetada konkreetsete piirkondade valitsusi ja organisatsioone neljandaks läbivaatamiskonverentsiks valmistumisel.**

Riiklikud aruanded lisati piirkondlike kohtumiste päevakorda ning abi anti delegatsioonidele, kes soovisid neil kohtumistel koostada ja/või esitada oma riiklikud aruanded. Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna madala aruandlusmäära tõttu korraldati pärast piirkondlikku kohtumist spetsiaalne ühepäevane riiklik seminar, et suurendada neljandat läbivaatamiskonverentsi silmas pidades aruandlusmäära kõnealuses piirkonnas. Kohtumistel tutvustati ja arutati ekspertide ümarlaudade järeldusi ja soovitusi (tegevus 1.3.1).

— **Neljandal läbivaatamiskonverentsil osales viisteist (15) toetatud osalejat**

Kuni 15 osaleja sõidu neljandale läbivaatamiskonverentsile ja nende majutuse (v.a 2024. aasta alguses toimuvale ettevalmistuskomitee koosolekule) katsid sponsorid. Lisaks toetati igast piirkondlikust keskusest (UNREC, UNLIREC, UNRCPD) ühe osaleja sõitu New Yorgis toimuvale neljandale läbivaatamiskonverentsile.

3.1.4 **Kodanikuühiskonna kaasamist tugevdati järgmiste meetmetega:**

i. Koostati kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud BMS8 tulemusi käsitlev aruanne ja levitati seda; aruanne oli aluseks neljanda läbivaatamiskonverentsi ettevalmistamisele.

ii. Relvavägivalla vastase võitluse ülemaailmse nädala kampaaniate jaoks kavandati kampaania, mille üheks teemaks oli neljas läbivaatamiskonverents, ning propageeriti seda.

iii. Enne konverentsi töötati välja neljandat läbivaatamiskonverentsi käsitlev kodanikuühiskonna juhend, milles kirjeldatakse, kuidas kodanikuühiskond saaks anda oma panuse neljanda läbivaatamiskonverentsi ettevalmistustesse ja konverentsi, ning levitati seda juhendit.

iv. Kuni kümme (10) kodanikuühiskonna esindajat osales neljandal läbivaatamiskonverentsil ja võttis aktiivselt osa selle raames toetusprogrammi abil korraldatud üritustest.

v. Osalevatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele korraldati neljanda läbivaatamiskonverentsi teemal ettevalmistav seminar. See oli kahepäevane füüsilise kohalolekuga üritus, mis tõi konverentsile eelneval nädalavahetusel New Yorgis kokku rahvusvahelise väikerelvade tegevusvõrgustiku (IANSA) liikmed.

vi. Koostati IANSA liikmetele kuni kolm (3) infodokumenti konkreetsetel tegevuskavas ja rahvusvahelises vahendis ebapiisavalt käsitletud teemadel ning levitati neid. Dokumendid tehti veebis kättesaadavaks inglise keeles ning tõlgiti prantsuse ja hispaania keelde. Paberkoopiad tehti kättesaadavaks neljandal läbivaatamiskonverentsil.

3.2 **Tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi täieliku ja tõhusa rakendamise tagamine, tuginedes riiklikele ja piirkondlikele prioriteetidele, eesmärkidele, strateegiatele ja tegevuskavadele**

3.2.1 **Tulemused**

— Tugevdatakse tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi raames riikide poolt võetud kohustuste täielikku ja tõhusat rakendamist.

— Katsetatakse riiklike ja piirkondlike eesmärkide seadmist, milles riigid leppisid kokku BMS7 raames.

3.2.2 **Tegevused**

MOSAICi hindamisvahendi (veebipõhine ja paberversioon) ajakohastamine, et riigid saaksid tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamist ise hinnata

MOSAICi hindamisvahend võimaldab riikidel (endil) hinnata tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi ning muude väikerelvade kontrolli raamistike rakendamise taset riiklikul tasandil. See vahend aitab riikidel teha kindlaks lüngad oma riiklikes väikerelvade kontrolli süsteemides ning määrata kindlaks prioriteetsed valdkonnad, millega tuleb tegeleda, et tugevdada riiklikku suutlikkust ning tagada tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi täielik ja tõhus rakendamine.

Hindamiste tulemused võivad olla aluseks riiklike ja piirkondlike tegevuskavade, strateegiate, tegevuskavade ja/või eesmärkide väljatöötamisele ning tagada, et need põhineksid peamistes ülemaailmsetes väike- ja kergrelvade alastes lepingutes kokku lepitud sätetel. MOSAICi hindamisvahendit saab kasutada ka selleks, et toetada tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamist käsitlevatesse riiklikesse aruannetesse lisatava teabe kogumist ja koostamist ning hõlbustada projektiettepanekute väljatöötamist rahaliste vahendite kogumise eesmärgil.

MOSAICi hindamisvahend hõlbustab riikide väikerelvade kontrolli süsteemide kaalumist 2., 3., 4., 5. ja 6. seerias sisalduvate MOSAICi moodulitega hõlmatud valdkondades, hõlmates seega väikerelvade kogu olelusringi, sealhulgas sellistes valdkondadevahelistes küsimustes nagu sugu ja noored ([15]). Lisaks sellele, et kõnealust vahendit kasutavad riigi ametiasutused, on kavandatud, et sellist vahendit võivad kasutada ka laiemad sidusrühmad, sealhulgas piirkondlikud organisatsioonid ja kodanikuühiskond. See toob otsest kasu UNODA piirkondlike keskuste tööle ja seda saab kasutada rahastamisvahendi SALIENT ([16]) alla kuuluvatel analüüsimissioonidel. Et need üksused saaksid toetada riiklikke jõupingutusi MOSAIC hindamisvahendi kasutamisel, töötatakse välja ja tehakse kättesaadavaks kasutusjuhend.

Need tegevused viiakse ellu koostöös UNIDIRiga.

Riikide toetamine tegevuskava / rahvusvahelise vahendi rakendamisel tehtavate jõupingutuste tugevdamisel

Ladina-Ameerikas ja Kariibi piirkonnas rakendab neid tegevusi UNLIREC (ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskus).

— **Kesk-Ameerika riikide väike- ja kergrelvade tegevuskava (2022–2024) konsolideerimine,** kaasates kõik huvitatud Kesk-Ameerika integratsioonisüsteemi (*Sistema de la Integración Centroamericana – SICA*) liikmesriigid (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama), et toetada rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike väike- ja kergrelvade alaste instrumentide rakendamist ning vähendada relvade ja laskemoona ebaseaduslikku levikut allpiirkonnas ([17]).

  Tegevused hõlmavad allpiirkondlikke seminare, õpikodasid, töösessioone (dokumentide koostamine ja temaatilised koosolekud). Kesk-Ameerika riigid saavad anda poliitilist hoogu enne neljanda läbivaatamiskonverentsi toimumist, et edendada uut allpiirkondlikku algatust, millel on selged eesmärgid ja näitajad.

  Tegevuskava algatuse konsolideerimisprotsess viiakse läbi koostöös Ameerika Riikide Organisatsiooni (OAS) riikliku julgeoleku osakonnaga ning see täiendab tegevusi, mis on esitatud ELi nõukogu 30. mai 2022. aasta otsuses (ÜVJP) 2022/847. UNLIRECil on võimalik juhtida protsessi koos OASiga ja kasutada ära Kariibi mere tulirelvade tegevuskava raames saadud eksperditeadmisi. Kõik tegevused kooskõlastatakse allpiirkondliku organisatsiooniga SICA.

— Lõuna- ja Kesk-Ameerika riikides korraldatakse **kursusi relvade ja laskemoona salakaubaveo vastase võitluse (CTAM) ning väike- ja kergrelvade, nende osade ning laskemoona tõkestamise (ISAAPC) teemal.**

Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas rakendab neid tegevusi UNRCPD (ÜRO rahu ja desarmeerimise Aasia ja Vaikse ookeani piirkondlik keskus)

— **Tegevuskava riigi kontaktasutuste loomise ja koolitamise toetamine.** Praeguseks on ainult 17 Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riiki määranud tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamise riigi kontaktasutuse ja sellest teatanud. Selle tegevuse raames toetab UNRCPD riigi kontaktasutuste loomist seal, kus neid ei ole, ning suurendab olemasolevate kontaktasutuste ja riiklike koordineerimismehhanismide suutlikkust spetsiaalse piirkondliku seminari kaudu. See tegevus viiakse ellu 2023. aastal, et tagada neljanda läbivaatamiskonverentsi jaoks riigi kontaktasutuste õigeaegne määramine. See tegevus viiakse läbi virtuaalselt.

([15]) www.un.org/disarmament/mosaic
([16]) www.un.org/disarmament/salient
([17]) Tuleb märkida, et SICA riigid Belize ja Dominikaani Vabariik on mõlemad liitunud Kariibi mere tulirelvade tegevuskavaga, samas kui Nicaragua osalemine tuleb kinnitada.

— **MOSAICi hindamised valitud riikides**, et teha kindlaks tõhusama rakendamise ning riiklike ja piirkondlike prioriteetide, eesmärkide ja tegevuskavade kehtestamise puudujäägid ja võimalused. See tegevus toimub füüsilise kohalviibimisega.

— **Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riikide abistamine tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamisel.** Abi võib anda väike- ja kergrelvade kontrolli eri aspektides, sealhulgas õiguslikes ja regulatiivsetes aspektides, väikerelvade kontrolli kavandamises ja haldamises ja/või operatiivtoes. See võib hõlmata ka allpiirkondlikke lähenemisviise (nt piirijulgeoleku valdkonnas). Kõik tegevused on sooteadlikud ja kaasavad. Need võivad hõlmata operatiivtuge, koolitusi, õpikodasid, kohtumisi, andmete kogumist või teadusuuringuid. Peamised abisaajad on riigi ametiasutused ja/või julgeolekuteenistused ja kaitsejõud.

UNRCPD vastab riikide abitaotlustele projekti rakendamise ajal. Prioriteediks seatakse abitaotlused, mis tulenevad muudest selle projekti raames ellu viidud tegevustest, eelkõige MOSAICi hindamisest, või mis on edastatud riiklike aruannete kaudu. Abi võib anda füüsiliselt kohal viibides ja/või virtuaalselt.

Aafrikas rakendab neid tegevusi UNREC (ÜRO Aafrika piirkonna rahu ja desarmeerimise keskus)

— **MOSAICi hindamised valitud riikides**, et teha kindlaks tõhusama rakendamise ning riiklike ja piirkondlike prioriteetide, eesmärkide ja tegevuskavade kehtestamise puudujäägid ja võimalused. See tegevus toimub füüsilise kohalviibimisega.

— **Aafrika riikide abistamine tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamisel.** Abi võib anda väike- ja kergrelvade kontrolli eri aspektides, sealhulgas õiguslikes ja regulatiivsetes aspektides, väikerelvade kontrolli kavandamises ja haldamises ja/või operatiivtoes. See võib hõlmata ka allpiirkondlikke lähenemisviise (nt piirijulgeoleku valdkonnas). Kõik tegevused on sooteadlikud ja kaasavad. Need võivad hõlmata operatiivtuge, koolitusi, õpikodasid, kohtumisi, andmete kogumist või teadusuuringuid. Peamised abisaajad on riigi ametiasutused ja/või julgeolekuteenistused ja kaitsejõud.

UNREC vastab riikide abitaotlustele projekti rakendamise ajal. Prioriteediks seatakse abitaotlused, mis tulenevad muudest selle projekti raames ellu viidud tegevustest, eelkõige MOSAICi hindamisest, või mis on edastatud riiklike aruannete kaudu. Abi võib anda füüsiliselt kohal viibides ja/või virtuaalselt.

Meetmed, millega tugevdatakse kodanikuühiskonna osalemist väikerelvade kontrollis, sealhulgas:

— **iga-aastased kampaaniad –** IANSA ja selle liikmesorganisatsioonid korraldavad iga-aastaseid kampaaniaüritusi sellistel üritustel nagu relvavägivalla vastase võitluse ülemaailmne nädal, rahvusvaheline noortepäev, Aafrika amnestiakuu, rahvusvaheline rahupäev, Aafrika lapse päev, rahvusvaheline relvade hävitamise päev, oranži kandmise päev, rahvusvaheline naistepäev ning kampaania „16 päeva aktiivset võitlust soolise vägivalla vastu“;

— **kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamine väike- ja kergrelvade kontrolli valdkonnas** – töötada välja poliitilised materjalid ja pakkuda IANSA liikmetele õppimisvõimalusi, sealhulgas veebiseminare ja esitlusi, et hinnata ja parandada teadmisi tegevuskavast ja rahvusvahelisest vahendist ning muudest kodanikuühiskonnas kasutatavatest väike- ja kergrelvade kontrolli seisukohast olulistest rahvusvahelistest/piirkondlikest/allpiirkondlikest vahenditest, et võimaldada neil toetada ja edendada väikerelvade kontrolli;

— **kodanikuühiskonna kaasamine, teadlikkuse suurendamine ja teavitusprogramm riiklike ja piirkondlike eesmärkide seadmise ja tegevuskavade kohta** – konsulteerides ja tehes koostööd UNODA ja selle piirkondlike keskustega toetab IANSA oma võrgustiku liikmeid ametnikega peetavatel aruteludel ning tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamiseks vajalike riiklike ja piirkondlike eesmärkide ja prioriteetide riigipoolse väljatöötamise edendamisel;

— **toetusprogramm valitud IANSA liikmete jätkusuutlikuks kaasamiseks** – IANSA loob toetusprogrammi oma liikmetele, et võimaldada kohalikel organisatsioonidel teha programmilist tööd. IANSA kehtestab toetuseprogrammi hõlbustamiseks protsessi, mis põhineb selgelt määratletud valikukriteeriumidel, mille UNODA heaks kiidab;

— **riikliku aruandluse propageerimine** – IANSA ja selle liikmed propageerivad UNODAga konsulteerides järjekindlalt tegevuskava ja rahvusvahelist vahendit käsitlevat korrapärast ja põhjalikku aruandlust konstruktiivse dialoogi kaudu riigi ametiasutuste ja parlamendiliikmetega.

Kõnealuseid tegevusi viib ellu rahvusvaheline väikerelvade tegevusvõrgustik (IANSA) koostöös UNODA ja selle piirkondlike keskustega ning toetada kodanikuühiskonna kaasamist tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi täieliku ja tõhusa rakendamise raames.

3.2.3 **Tulemused**

MOSAICi hindamisvahendit täiendati järgmiselt:

— MOSAICi hindamisvahendi väljatöötamine, mis tugevdas riiklikku väikerelvade kontrolli, toetas tegevuskava rakendamist ja teadlike eesmärkide seadmist, samuti tegevuskavasid ja nende edasiarendamist ning hõlbustas rahvusvahelise abi taotlemist. MOSAICi hindamisvahend põhineb ISACSi hindamisvahendi varem välja töötatud beetaversioonil, mille ulatus piirdus väike- ja kergrelvade kontrolli rahvusvaheliste standardite (ISACS) 5. seeriaga.

— Hindamisvahendi paberversioon tehti kättesaadavaks araabia, inglise, prantsuse, portugali ja hispaania keeles. Samuti tehti kättesaadavaks ingliskeelne veebiversioon.

— MOSAICi hindamisvahendi kasutusjuhendi koostamine ja avaldamine inglise keeles koos tõlgetega araabia, prantsuse, portugali ja hispaania keelde.

— MOSAICi hindamisvahendi kombineeritud valideerimised/koolitused koos piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonide ja mehhanismidega viidi läbi piirkondlike kohtumiste raames, et valmistada ette neljandat läbivaatamiskonverentsi.

Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkond

— Kesk-Ameerika riikide väike- ja kergrelvade tegevuskava (2022–2024) konsolideerimise toetamiseks peeti füüsilise kohalviibimisega ja virtuaalselt kuni kaheksa (8) seminari/töösessiooni/kohtumist. Esimesel tegevusaastal konsolideeriti tegevuskava kavand, samas kui teisel aastal keskenduti riiklike strateegiate (riiklike tegevuskavade või sarnaste algatuste) väljatöötamise algatamisele ning allpiirkondlikus algatuses/tegevuskavas kindlaks määratud tegevuste elluviimisele.

— UNLIREC korraldas valitud Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides kaks (2) väike- ja kergrelvade, nende osade ning laskemoona tõkestamise kursust ja neli (4) relvade ja laskemoona salakaubaveo vastase võitluse kursust.

Aasias ja Vaikse ookeani piirkond

— Korraldati spetsiaalne piirkondlik seminar. Seminar keskendus riikliku kontaktasutuse rollile ja ülesannetele, milleks on eelkõige koordineerimine riiklike üksustega, riiklike aruannete esitamine ning suuniste andmine väike- ja kergrelvade kontrolliga seotud poliitika ja programmitöö kohta. Seminar põhines MOSAICi moodulil 03.40 väike- ja kergrelvade kontrolli riiklike koordineerimismehhanismide kohta.

— MOSAICi hindamised viidi läbi kohapeal kuni kahes (2) valitud riigis.

— Kuni neli (4) Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riiki said abi tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamiseks.

Aafrika

— MOSAICi hindamised viidi läbi kohapeal kuni kahes (2) valitud riigis.

— Kuni neli (4) Aafrika riiki said abi tegevuskava ja rahvusvahelise vahendi rakendamiseks.

3.2.4 **Kodanikuühiskonna kaasamist tugevdati järgmiste meetmete kaudu:**

i. Töötati välja kampaaniategevused ja -materjalid ning kohalikele ja riiklikele IANSA liikmesorganisatsioonidele eraldati väikesi toetusi nende kampaaniate käigus tegevuste läbiviimiseks.

ii. Töötati välja poliitilised materjalid ja IANSA liikmetele pakuti koolitusvõimalusi.

iii. Loodi kodanikuühiskonna kaasamise ja teadlikkuse suurendamise programm riiklike ja piirkondlike eesmärkide seadmise ja tegevuskavade kohta.

iv. Loodi toetusprogramm valitud IANSA liikmete jätkusuutlikuks kaasamiseks.

v. Riikide ametiasutuste ja parlamendisaadikute seas tehti selgitustööd riikliku aruandluse parandamiseks.

3.3 **Vastata nõudmisele tugevdada ja süvendada sooaspekti arvesse võtvat väikerelvade kontrolli poliitikat ja programme kooskõlas naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga**

3.3.1 **Tulemused**

— Jätkuvalt suurendatakse ja süvendatakse paljude peamiste sidusrühmade kestlikku strateegilist ja tegevussuutlikkust võtta väikerelvade kontrolli puhul arvesse sooaspekti.

— Veelgi tugevdatakse koostoimet ja võimalikke seoseid täiendavate poliitikaraamistike ja tegevuskavadega, eelkõige tegevuskavaga 2030, naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga, algatusega „Meie ühine tegevuskava“ ning naisi ja desarmeerimist käsitlevate peaassamblee resolutsioonidega.

3.3.2 **Tegevused**

Kõik tegevused tuginevad varasema ELi rahastatud projekti tulemustele, milleks oli nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2011, millega toetatakse sooaspekti arvesse võtmise poliitikaid, programme ja meetmeid võitluses väikerelvade salakaubaveo ja väärkasutamisega, kooskõlas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskavaga.

Väikerelvade kontrolli komponendi tugevdamine naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavas

See tegevus hõlmab UNODA jätkuvat osalemist naiste, rahu ja julgeoleku teabekeskuste võrgustikus, et edendada väikerelvade kontrolli naiste, rahu ja julgeoleku riiklikes tegevuskavades, strateegiates ja rakendamispüüdlustes. Selline tegevus jätkub kogu projekti rakendamise vältel ning selleks kasutatakse füüsilisi kohtumisi ja/või virtuaalset osalemist.

Toetus riikidele sooteadliku väikerelvade kontrolli poliitika ja programmide tugevdamiseks

Ladina-Ameerikas ja Kariibi piirkonnas rakendab neid tegevusi UNLIREC (ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskus)

— **Väikerelvade kontrolli puhul sooaspekti arvesse võtmist käsitlev koolitus Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides** – kursused on suunatud riigiasutustele, kes vastutavad väikerelvade kontrolli ja reguleerimise, kodanike julgeoleku ning naistevastase/soolise vägivalla ennetamise ja vähendamise eest.

— **Neljanda läbivaatamiskonverentsi eelsed veebiseminaride seeriad väike- ja kergrelvade kontrolli sooaspektide kohta** – teemad on erinevad ja määratakse kindlaks koostöös Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikidega ning kooskõlas neljanda läbivaatamiskonverentsi ettevalmistuste ja tulemustega.

Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas rakendab neid tegevusi UNRCPD (ÜRO rahu ja desarmeerimise Aasia ja Vaikse ookeani piirkondlik keskus)

— **Omavahel seotud väikerelvade kontrolli ja soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavade rakendamise ühtlustamine** – selle raames kaasatakse Aasia ja Vaikse ookeani riigid, kellel on aegunud, kehtivad või kavandatavad riiklikud tegevuskavad naiste, rahu ja julgeoleku valdkonnas, et tõhustada seotud tegevuskavade rakendamist väikerelvade kontrolli algatustega. Algatuse raames uuritakse ka koostoimet teiste soolise võrdõiguslikkuse raamistikega, eelkõige algatusega „Spotlight“.

— **Piirkondlik seminar, millel käsitleti relvakaubanduslepingu üldist kohaldamist Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning selle sidumist naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga** – 2013. aastal võtsid riigid vastu relvakaubanduslepingu, mis on mitmepoolne leping, millega reguleeritakse konkreetselt rahvusvahelist tavarelvadega kauplemist. Relvakaubandusleping on ka esimene õiguslikult siduv relvi käsitlev leping, milles tunnistatakse relvakaubanduse ja soolise vägivalla vahelist seost. Relvakaubanduslepingu rakendamine võimaldab riikidel täita ka 2001. aasta tegevuskavas ette nähtud relvaekspordialaseid kohustusi. Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas on relvakaubanduslepinguga ühinenud endiselt vähesed riigid, kuid Hiina ja Filipiinide hiljutine ühinemine on andnud piirkonnas soodsa poliitilise tõuke edendada lepingu üldist kohaldamist. Seminar tugineb kodanikuühiskonna ja parlamendiliikmete kaasamisele eelmise projekti raames, kus relvakaubandusleping määratleti ühe peamise prioriteetse valdkonnana. Seminar korraldatakse koostöös peamiste partneritega, sealhulgas ÜRO asutuste, piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonide ning kodanikuühiskonnaga. Seminar on virtuaalne.

Aafrikas rakendab neid tegevusi UNREC (ÜRO Aafrika piirkonna rahu ja desarmeerimise keskus)

— **Piirkondlikud seminarid sooaspekti arvesse võtmise kohta väikerelvade kontrolli valdkonnas, et vahetada teavet sooaspektiga seotud probleemide ja prioriteetide kohta** – korraldatakse Lääne-, Kesk-, Ida- ja Lõuna-Aafrika piirkondlik seminar. Neid seminare korraldatakse koostöös piirkondlike organisatsioonide ja peamiste partneritega ning viiakse läbi füüsilise kohalviibimisega.

— **Väikerelvade kontrolli integreerimine laiematesse soolise võrdõiguslikkuse, arengu ja julgeoleku alastesse jõupingutustesse, kasutades selleks veebiseminare** soolist vägivalda, seksuaalset vägivalda konfliktiolukorras, noorte kaasamist, humanitaarküsimusi ning riigisiseste põgenike ja pagulaste abistamist käsitlevate ekspertide osalusel, et suurendada teadlikkust väikerelvade leviku, salakaubaveo ja väärkasutamise algpõhjustest ja mõjudest ning vajadusest siduda relvastuskontroll muude tegevuskavadega ja/või neisse integreerida. Nende veebiseminaride eesmärk on töötada välja mitmemõõtmeline lähenemisviis relvastatud vägivalla ennetamiseks ja vähendamiseks ning luua sel eesmärgil konkreetsed sidemed väikerelvade kontrolli eest vastutavate riiklike ametiasutuste ja teiste sidusrühmade vahel. Veebiseminarid korraldatakse koostöös peamiste partneritega ja need viiakse läbi virtuaalselt.

Meetmed kodanikuühiskonna osaluse suurendamiseks väikerelvade kontrollis, muu hulgas:

— **Sooaspekti arvesse võtmist ning väike- ja kergrelvi käsitlev aruanne** ELi rahastatud projekti (ÜVJP) 2018/2011 tulemuste ja saadud kogemuste kohta, sealhulgas ülevaade ja hinnang IANSA ja selle liikmete rakendatud tegevustele ning soovitused edasiseks tegevuseks. Aruandes antakse teavet projekti muude sooaspektiga seotud tegevuste kohta.

— **Kodanikuühiskonnale mõeldud virtuaalsed seminarid, koolitused ja üritused, mis käsitlevad väikerelvade kontrollis sooaspekti arvessevõtmist** – koostöös UNODA ja selle piirkondlike keskustega korraldab IANSA kogu projekti rakendamisperioodi jooksul laiale üldsusele üle maailma virtuaalseid seminare, koolitusi ja üritusi, mis käsitlevad väikerelvade kontrolli ja selle sooaspekti.

— **Kodanikuühiskonna ettepanekud koostoime suurendamiseks naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga.** Töötada välja töövahendid, mis koondavad IANSA liikmete ettepanekuid väikerelvade kontrolli tegevuskava ning naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava vahelise koostoime suurendamiseks ning keskenduvad teadlikkuse suurendamise tehnikatele, piirkondadevahelisele teavitamisele ja selliste poliitikameetmete rakendamisele, mida saab kohaldada paljudes piirkondades. Neid töövahendeid levitatakse laialdaselt, sealhulgas IANSA ja/või UNODA ja selle piirkondlike keskuste korraldatud tegevuste käigus.

  Eespool nimetatud tegevusi viib ellu IANSA koostöös UNODA ja selle piirkondlike keskustega, et toetada kodanikuühiskonna kaasamist sooaspekti arvesse võtvatesse väikerelvade kontrolli poliitikameetmetesse ja programmidesse kooskõlas naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga.

3.3.3 **Tulemused**

Relvastuskontrolli ja desarmeerimist, sealhulgas väikerelvade teemat edendati ÜRO naiste, rahu ja julgeoleku, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalvägivalla teemalises töös ja võrgustikes ([18]).

Riikide suutlikkust seoses sooteadliku väikerelvade kontrolli poliitikameetmete ja programmidega tugevdati järgmiste meetmete abil:

Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkond

— Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides korraldati ja viidi läbi kolm (3) kursust väikerelvade kontrollis sooaspekti arvessevõtmise kohta.

— Neljanda läbivaatamiskonverentsi eel ja/või järel toimus kuni neli (4) väike- ja kergrelvade kontrolli ja selle sooaspekti käsitlevat veebiseminari.

Aasia ja Vaikse ookeani piirkond

— 2023. aastal toimub üks (1) piirkondlik seminar koostöös selliste peamiste piirkondlike partneritega nagu ASEAN, Vaikse ookeani saarte foorum ja kodanikuühiskonna partnerid.

— Viidi läbi piirkondlik seminar, kus käsitleti relvakaubanduslepingu üldist kohaldamist Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning selle sidumist naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga.

Aafrika

— Riiklikele komisjonidele / tegevuskava kontaktasutustele ja peamistele sidusrühmadele korraldati neli (4) kolmepäevast piirkondlikku seminari, kus käsitleti väikerelvade kontrollis sooaspekti arvessevõtmist. Seminaridel tutvustati eelmise ELi rahastatud projekti raames tehtud edusamme ja pakuti piirkonna riikidele võimalust parimate tavade vahetamiseks. Samuti tehti kindlaks lüngad sooaspekti arvessevõtmisel väikerelvade kontrollis ja võimalused seda tugevdada. Seminari kolmandal päeval kohtuti piirkondlike organisatsioonidega, et määrata kindlaks prioriteedid ning strateegia, kuidas seminari tulemusi riikliku tasandil konkreetselt kohaldada.

([18]) Osalemine, konfliktiennetus, kaitse ning abi andmine ja taastumine.

— Korraldati veebiseminaride seeria, kus käsitleti väikerelvade levikut, salakaubavedu ja väärkasutust ning vajadust relvastuskontroll muude tegevuskavadega siduda ja/või neisse integreerida.

3.3.4 **Kodanikuühiskonna osalemist väikerelvade kontrollis tugevdatakse järgmiste meetmete abil:**

i. Koostati ELi rahastatud projekti (otsus (ÜVJP) 2018/2011) raames saavutatud tulemusi ja saadud kogemusi käsitlev aruanne ja levitati seda.

ii. Korraldati väikerelvade kontrollis sooaspekti arvessevõtmist käsitlevaid virtuaalseid seminare, koolitusi ja üritusi kodanikuühiskonnale.

iii. Töötati välja töövahendid, mis koondavad IANSA liikmete ettepanekuid, kuidas suurendada väikerelvade kontrolli tegevuskava ning naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava vahelist koostoimet, ning levitati neid.

4. **Teadlikkuse suurendamine, selgitustöö, teavitustegevus ja partnerlused**

UNODA ja selle rakenduspartnerid saavutavad püsiva mõju tõhusa teadlikkuse suurendamise, selgitustöö, teavitustegevuse ja partnerluste abil.

UNODA toetab teabe ja kavandatud tegevuse tulemuste levitamist nii laiale publikule kui võimalik. Lisaks korraldatakse kõigi asjaomaste meetmete raames teavitustegevust meedia kaasamise, kõrvalürituste ja veebipõhiste vahendite kaudu. UNODA ja IANSA töötavad välja sotsiaalmeediakampaaniad ja osalevad nendes kogu aasta jooksul.

UNODA ja IANSA kasutavad võimalikult laia teabe edastamise vahendite valikut, sealhulgas veebilehte, kirjalikke pressiteateid, valitud sotsiaalmeediavahendeid, kõrvalüritusi ja mitteametlikke briifinguid. Kõigi meetmete rakendamist jälgitakse seire- ja hindamisvahendite, sealhulgas osalejate küsitluste ning asjaomase töörühma korrapäraste kohtumiste kaudu.

UNODA võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada tegevusse antava liidu panuse asjakohane nähtavus. Sellised meetmed viiakse ellu vastavalt komisjoni koostatud Euroopa Liidu välistegevuse alase teabe edastamise ja nähtavuse käsiraamatule.

Kogu projekti rakendamise ajal tagatakse koordineerimine paljude erinevate partneritega, sealhulgas nendega, kelle puhul kohaldatakse teisi ELi nõukogu otsuseid.

UNODA jätkab aktiivset osalemist väike- ja kergrelvade sooaspekti mitteametlikus koordineerimismehhanismis, mis loodi käimasoleva projekti raames 2019. aastal.

5. **Kestus**

Projekti, sealhulgas kõigi selle kolme sambaga seotud tegevuste eeldatav kogukestus on 36 kuud.

6. **Aruandlus**

UNODA koostab läbi räägitud kokkuleppe kohaselt korrapäraselt aruandeid.

7. **Kogukulud**

ELilt II etapi rakendamiseks taotletavate rahaliste vahendite hinnanguline kogusumma on XXX eurot.